

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 5 Sayı: 20 Volume: 5 Issue: 20

Kış 2012 Winter 2012

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN İSTİKLÂL MARŞI ALGISI

“UNIVERSITY STUDENTS’ PERCEPTION OF THE TURKISH NATIONAL ANTHEM”

Adem İŞCAN*

Yaşar ŞİMŞEK**

Özet

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin İstiklâl Marşı'na yönelik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada öncelikle İstiklâl Marşı'nın önemi üzerinde durulmuş, ardından tarihî ve edebî değeri anlatılmış ve günümüzde nasıl algılandığı belirlenmeye çalışılmıştır. Daha sonra uygulama ve anket kısmına geçilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından hazırlanan ve 9 maddeden oluşan anket kullanılmıştır. Hazırlanan anket, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 511 öğrenciye uygulanmıştır. Anketten elde edilen verilere ait frekans ve yüzdeler SPSS programı kullanılarak hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular tartışılarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İstiklâl Marşı, Şiir, Tarama Yöntemi, Üniversite Öğrencileri, Algı.

Abstract

This study aimed to determine college students' perceptions of the Turkish national anthem. Study, primarily focusing on the importance of the Turkish national anthem, the poem determined the historical and literary value, in some remarks today by giving perceptions is specified. Then part of the application and the survey was started. Research as a means of data collection, and 9-item questionnaire prepared by the researchers. Questionnaire applied, 2011-2012 academic year, 511 students studying in various departments of the Faculty of Education University of Gaziosmanpaşa. The data obtained from the survey of the frequency and percentages were calculated using the SPSS program. Discussed and various suggestions were made as a result of research findings.

Key Words: The Turkish National Anthem, Poetry, Screening Method, College Students, Perception.

* Yrd. Doç. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü.

** Arş. Gör., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü.

Giriş

İnsanları bir araya getiren, onların ortak değerlerinden oluşan ve millet olma bilincini sağlayan unsurlar vardır. Bu unsurlar bireyleri ve toplulukları birbirine bağlayan, bir arada tutan ve dayanışmalarını sağlayan somut veya soyut değerlerdir.

İstiklâl Marşı da, milletin yaşantılarından, ortak paydalarından doğmuş en önemli değerlerden birisidir. Türk milletinin millî marşı olan İstiklâl Marşı birçok zaferleri, fedakârlıkları, acı olayları, hayalleri ve milletin ideallerini içinde barındırır. İstiklâl Marşı'nda millet olma bilinci bütünüyle ve en derin şekliyle hissedilir.

İstiklâl Marşı'nın ahengi, kokusu ve rengi ile bir milletin var olma mücadelesinden ortaya çıkmış, ondan yansıyan yönüyle "millî" bir şiir ve "marş" olmuştur. Bu, aynı zamanda bir milletin kahramanlığının destansı anlatımı ve hikâyesidir. Bir marş niteliğinde manzume olmasının ötesinde milletin geçmiş, şimdi ve gelecek zamanlardaki durumunun en güzel şekilde şiirleştirilmiş hâlidir. Aynı zamanda milletin ortak bir paydada bulaşabileceği, üzerinde ittifak edebileceği bir dayanışmanın timsalidir.

İstiklâl Marşı'nı değerlendirirken oluştuğu zemini, yazıldığı ortamı ve şairi Mehmet Âkif Ersoy'u bu bağlamda düşünmek ve iyi bilmek gerekir. İstiklâl Marşı, "en büyük değer ve mânâsını, hiç şüphesiz tarihiliğinde, içinde vücuda geldiği devrin şartlarından" (Kaplan, 1997: 212–213) ve milletin inancından alır. Mehmet Âkif de, Milli Mücadele'nin başından itibaren milletin yanında yer alarak bağımsızlık savaşının destekçisi ve savunucusu olmuş, "Kurtuluş Savaşı"nın ruhani ve manevi yönünü temsil eden abide şahsiyetlerden birisi olarak tanınmıştır. Türk millî marşı yazılması için açılan yarışmaya 724 şiir katılmış, bu şiirler arasında dikkat çekici ve üzerinde anlaşmaya varılan bir şiir olmamıştır. Dönemin Maarif Vekili (Millî Eğitim Bakanı) Hamdullah Suphi Bey'in isteği ve arkadaşlarının ısrarlarıyla Mehmet Âkif'in yarışmaya katılması sağlanmıştır.¹ Para mükâfatının kaldırılması şartıyla yarışmaya katılan Mehmet Âkif, İstiklâl Marşı'nı kendi yaşam tecrübesi yanında, halkın o günlerde yaşadığı sıkıntılardan ve hayat şartlarından ilham alarak yazmıştır.² "İstiklâl" şiiri baştan sona bir gözlem ürünü, yaşanmış durumların ifadesi, acıların terennümü ve duyguların samimi bir şekilde kaleme alınmış hâlidir. Kaldı ki, Mehmet Âkif'in şiirlerini yaşadıklarından, gözlemediklerinden, hissettiklerinden yola çıkarak içten bir edayla ve ruhundan kopup gelen bir şevkle yazdığı da arkadaşları tarafından paylaşılan bir durumdur. Yakın dostları tarafından bir "karakter abidesi" olarak gösterilen Mehmet Âkif'in şiirleri ve şahsiyeti arasında çok sıkı bir ilişki ve bağ vardır. Onun kişiliği, karakter yapısı, dünya görüşü, hayata karşı takındığı tavır tüm şiirlerinde olduğu gibi İstiklâl Marşı'nda da ön plandadır. O, yaşamıyla kalemini/şiirini buluşturmuş ender şairlerimizdendir. Kâzım Yetiş'in ona dair düşünceleri, "İstiklâl Marşı şairi"nin karakterini ve düşünce dünyasını göstermesi açısından önemlidir: "Hayali değil, göriüp yaşadıklarını konuşuran, anlatan bir şair, karakteri nasıl bir karakter olmalı ki bizi çileler, elemeler, ıstıraplar içinde yuvarlanan bir toplumun içine çekiverir. Orada, onun gibi duymamak, onun söylediklerinin, naklettiklerinin çile yumağına sarılmamak mümkün değil. Burada ayrı bir şahsiyet değil, söyledikleri, anlattığı toplumun yaşadıkları ile bütünleşen karakterle karşı karşıya kalırız" (Yetiş, 2009: 39).

Onun düşünce ve edebî görüşlerinin oluştuğu 1908–1922 arası, Türk milletinin acılarla kıvrıldığı ve yokluklarla boğuştuğu yıllardır. Batının kısılcında ve tehditleri altında kalan, kısa zaman zarfında birçok savaşa giren devletin ağır yenilgilerle çöküşe doğru gittiği günlerdir. Millet bütün yokluklar içinde bir var olma mücadelesi vermekte, canından daha kıymetli vatanı için bağımsızlık mücadelesini sürdürmektedir. İstiklâl Marşı'nın doğduğu

¹ Geniş bilgi için bkz. Eşref Edip (2010). Mehmet Âkif, Hayatı Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları, (Hzl. Fahrettin Gün), İstanbul: Beyan Yayınları.

² Para almama konusunda hassas davranan Mehmet Âkif, İstiklâl Marşı'nın bir ücret karşılığında yazılmasının onun ruhuna aykırı olduğunu daima belirtmiştir. Yarışma için konulan 500 lirayı, "Maarif Vekaletinin ısrarı ve zorlamaları üzerine almış, fakir kadınlar ve çocuklar için kurulan Darülmesai'ye vermiştir." (Akt. İsmail Çetişli (2004). *Metin Tahlillerine Giriş I*, Ankara: Akçağ Yayınları, s. 159). O soğuk Ankara günlerinde ceketle dolaşan, bir paltosu bile olmayan Mehmet Âkif'in para ödülünü reddetmesi onun karakterini ve hassasiyetini göstermesi açısından önemlidir. Bugünün çocukları/gençleri bunu çok iyi bilmeli ve bu durumu iyi okumalıdır.

ortam incelendiğinde şiirin “*eser-devir, eser-toplum*” ilişkisi birlikte düşünülmelidir. Çünkü İstiklâl Marşı “*millî mücadele yıllarının en zor günlerinde, ordumuz ve milletimizin şiddetle ihtiyaç duyduğu kendine güven, millî heyecan, şevk ve imanın manzum dili olmak üzere doğmuştur.*” (Çetişli, 2004: 156). Millettin istiklal, vatan, bayrak, din, hürriyet sevgisinin topyekûn haykırışı olmakla birlikte “*Millî mücadele*”ye şevk veren, onun ruhuna tesir eden bir şiir olması açısından da önemlidir.

İstiklâl Marşı'nın Tarihî ve Edebî Değeri

İstiklâl Marşı, iki yönü -daha doğrusu iki değeri- ile ön plana çıkar. Birincisi tarihî oluşundan kaynaklanan değeri, ikincisi de edebî metin olarak taşıdığı değerdir (Önal, 2011: 34). Mehmet Âkif'in kendi şiirini ifade etmek için söylediği “*Bir yığın söz ki, samîmiyeti ancak hüneri*” (Ersoy, 2001: 2) mısraından hareketle onun şiirlerinin samimi bir edanın ifadesi olduğunu hatırlatmak gerekir. “*Kahraman Ordumuza*” ithaf edilen İstiklâl Marşı, “*ordumuz*” özelinde Türk milletine ithaf ve armağan edilmiştir. Kendisi de İstiklâl Marşı'nı *Safahat* kitabına almamış ve bu yöndeki sorulara; “*Onu millete hediye ettim. Artık o, milletindir. Benimle alâkası kesilmiştir. Zaten o milletin eseri, milletin malıdır. Ben yalnız gördüğümü yazdım.*” (Gün, 2010: 222) diyerek cevap vermiştir. Böylece şiirin kahraman milletin bağımsızlık mücadelesiyle yazılmış olduğunu bir kez daha vurgulamıştır. Şiirin adının “İstiklâl Marşı” olması da, koyulan başlığın şiirin bütününe uygunluğuna, içeriğinin derinliğine ve engin ufkuna işaret etmektedir. Bu aynı zamanda bir milletin karakter yapısının, yaşama biçiminin ve hür olma arzusunun farklı yansımalarıdır.

Burada tarihî değeri açısından “İstiklâl Marşı”nın doğduğu ortama bakmak da faydalı olacaktır. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'ndan yenilgiyle ayrılması ile birlikte batılı devletler, yaptıkları antlaşmalarla ülkenin çeşitli bölgelerini kendi aralarında paylaşmışlardır. Sevr Antlaşması'yla dayatılmaya çalışılan ve bir nevi Türk milletinin ölüm fermanı olan bu sözleşme karşısında Türk milleti kayıtsız kalmamıştır. Türk halkı, Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde, yurdun dört bir yanında düzenlenen mitingler ve yapılan konuşmalarla bir araya gelmiş, kurulan müdafaa cemiyetleri etrafında topyekûn bir savunmaya geçmiştir. Millet, varını yoğunu ortaya koyarak vatanını savunmak ve istiklalini korumak için ant içmiştir.

Türk millî marşı, bir milletin yok edilme niyet ve teşebbüslerine karşı verilmiş büyük bir mücadelenin yazıya dökülmüş hâli ve milletin duygularının tercümanı bir şiirdir. Onun için adı, “istiklal”, yani “bağımsızlık” marşıdır. Bu nedenle şiir “istiklal” sözcüğü ile başlar ve “istiklal” sözcüğü ile biter. İstiklâl Marşı'na tarihî değeri açısından bakıldığında milletin, o günlerdeki ümitsizliğe düşmeyen durumunu, vatanın işgale uğraması karşısındaki dimdik duruşunu ve karşılaşılan tehdit karşısında cesaretle gösterdiği mücadele azmini görmek mümkündür. Mehmet Âkif'in millete hediye ettiği şiiriyle ilgili şu söyledikleri oldukça manidardır: “*İstiklâl Marşı... O günler ne samimi, ne heyecanlı günlerdi. O şiir, milletin o günkü heyecanının bir ifadesidir. Bin bir fecâyî (facialar) karşısında bunalan ruhların, ıstıraplar içinde halas (kurtuluş) dakikalarını beklediği bir zamanda yazılan o marş, o günlerin kıymetli bir hatırasıdır. O şiir bir daha yazılamaz... Onu kimse yazamaz... Onu ben de yazamam... Onu yazmak için o günleri görmek, o günleri yaşamak lazım. O şiir artık benim değildir. O, milletin malıdır. Benim millete karşı en kıymetli hediyem budur*” (Gün, 2010: 135).

Edebî değeri açısından İstiklâl Marşı muhteva, yapı, dil ve üslup özellikleriyle de dikkat çeken bir şiirdir. İstiklâl Marşı'nın muhtevasının iki ana temel üzerine inşa edildiğini söyleyen İsmail Çetişli, şiirin “*Türk milleti, onun vatani, istiklali, dini ve bayrağının düşman karşısındaki tutumu ve bunun millet nezdinde doğurduğu ciddi endişe*” ile “*bu endişeye mahal olmadığı inancı ve bunun Türk milletine bağlı gerekçeleri*” (Çetişli, 2004: 160) etrafında doğduğunu/yazıldığını belirtir. Şiirin lirik-hamasi türün önemli bir örneği olarak gösterilmesi de bu coşkun hâlin şiirin muhtevasına tesir ettiğinden ve yoğunluk kazandırdığından hareketledir.

İstiklâl Marşı, endişeler içinde milletin bitmeyen ümitlerinden doğan, gücünü birlik ve beraberlikten alan bir cesaret şiiridir. İlk mısradan itibaren Türk ulusuna seslenen şair, şiir boyunca bağımsızlık mücadelesinin aşamalarını kaleme almış, şiirin son mısrası olan “*Hakkıdır*

Hakk'a tapan milletimin istiklâl" ile de Türk milletinin kayıtsız şartsız zafere ulaşacağını müjdelemiştir. Kıtalar arasındaki coşkun ruh hâli, dinamiklik ve duyguların bütünlüğü şairin üslup özelliğini ve şiirin millet üzerindeki tesirini göstermektedir. Zaferin kazanılacağına olan inanç, milletin iman gücü ve Allah inancıyla pekiştirilmiş, böylelikle İstiklâl Marşı bir nevi askerinin ve halkının göstermiş olduğu savunmanın arka planındaki manevi güç olmuştur.

İstiklâl Marşı, dış yapı olarak dokuz kıtası dörder, bir kıtası beşer mısradan olmak üzere toplam on kıta ve kırk bir mısradan meydana gelmiştir. Nazım birimi dörtlük olan şiirde, son kıtanın beş mısra ile kurulması vurguyu güçlendirme adına yapılmıştır. Aruz vezninin fâilâtün (feilâtün)/feilâtün/feilâtün/feilün (fa'lün) kalıbıyla yazılan şiirde çoğunlukla tam kafiye kullanılmıştır. Yer yer zengin kafiye ve redif kullanımına da başvurulmuştur. Her mısra bir sonraki mısranın akışına uygun, kıtaların tertibi şiirin temasıyla ve verilmek istenen duyguyla uyumludur. Şiirdeki seslerin tonu, vurgulamalar bu hissiyatı oluşturacak şekilde düzenlenerek ahenk sağlanmış, şiir bir coşku üzerine kurulmuştur.

Yapısal olarak bakıldığında ise, İstiklâl Marşı kuruluşunun bir kompozisyon dâhilinde düzenlendiği görülür. Birinci ve ikinci dörtlüğü "giriş", üç ve dokuzuncu dörtlükler arasında "gelişme", son kıtayı da "sonuç" bölümü olarak değerlendirmek mümkündür. Mısralar düzenli cümle olarak kurulduğunda ya da cümle cümle düşünüldüğünde bu kompozisyon yapısı daha iyi anlaşılabilir. Özellikle fiil cümlelerinin çokluğu ve bunun şiirin atmosferine katkısı da önemlidir. Mehmet Âkif, kısa şiir cümleleri kurmak suretiyle monotonluğu ortadan kaldırmış, fiil sayısını artırarak da şiirin genelinde hareketliliği ve akıcılığı sağlamıştır.

Orhan Okay, İstiklâl Marşı'nın düzenlenişi ve üslubu hakkında şunları söyler: "*Milletin iradesine ve Allah'ın müminlere vaad ettiği zaferin er geç gerçekleşeceğine inanan Mehmet Âkif'in şiirindeki özelliklerinden biri de millî ve ulvî değerler ile dinî motifleri dengeli bir şekilde kıtalara yerleştirmesidir. Bayrak, hilâl, yıldız, hak, hürriyet, istiklâl, yurt, millet, ırk, vatan, kahramanlık gibi millî kavramlarla iman, şehâdet, helâl, cennet, Hudâ, ezan, mâbed, vecd gibi dinî motifler birbiriyle uyum halinde ve zengin bir belâgatle kullanılmış, böylece Millî Mücadele'yi gerçekleştiren halkın ruhunda mevcut iki önemli kavram İstiklâl Marşı'nın da iki temel temasını oluşturmuştur*" (Okay, 2011: 5). Şiirin muhtevasına hâkim olan bu iki unsur bir bakıma şiirin özünü oluşturmaktadır. Millî değerleri ve dinî motifleri birleştirerek içselleştiren Mehmet Âkif'in söyleyiş gücü de buradan gelmektedir.

Şiirde duygu ve düşüncenin ifadesi, daha çok realist bir tavırla, birinci tekil şahıs anlatıcı tarafından sağlanmıştır. Bazı kıtalarda bayrağa seslenmek suretiyle ikinci tekil şahsa seslenen şair anlatımda bir yakınlık kurmak ve söyleyişe samimiyet vermek için bu kullanıma başvurmuştur. Buradaki "ben"i "biz", "sen"i de "siz" olarak düşünmek ve kabul etmek mümkündür. Şiirde, bu şahıs zamirleriyle kastedilen arka planda bütün bir millettir. Bu samimi üslubun Mehmet Âkif'in diğer şiirlerine tebarüz ettiği görülmektedir. Bu uygulama şiirin tamamında görüldüğü üzere ses tekrarlarından oluşan bir ahenk de katmıştır. Mehmet Önal, şiirin anlatım ve terkipteki başarılı yönüne dikkat çekerek şunları söyler: "*Baştan sona kadar esere hâkim duygusal ton, bir heyecan çığılığı içinde okuyucuya ulaşır. Metnin başarısı, kahramanlık ve müminlik terkibi ile vatan anlayışının bayrak sembolüne aktarılmasında daha bir açık görülür. İfadelerin anlatım tutumu, yaşayan Türkçenin söz kalıplarındaki kahramanlık ve heyecan unsurlarına bağlı olduğu gibi; klâsik ve dinî metinlerin telkin ve tebliğ metotlarına da paraleldir*" (Önal, 2011: 106).

İlk iki kıtada bayrağa seslenen şair, onun bağımsızlığın simgesi olması hasebiyle Türk milletinin ebediyete kadar bayrağıyla birlikte var olacağını ifade etmiş olur:

*Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.*

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!

*Kahraman ırkıma bir gül, ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!*

“Korkma” nidası ve emriyle şiirine başlayan Mehmet Âkif, burada bir endişeyi sezdirmek, sonrasında ise halkın endişeye kapılmasına gerek olmadığını ve ümitlerini koruması gerektiğini duyurmak ister. İkinci kıtadaki “Çatma” nidası/çağrısı her ne kadar bir emir cümlesi özelliği taşısa da içinde bir yalvarışın, yakarışın olduğu bir mısradır. Şair bayrağa seslenerek “çehreni çatma” diyerek bütün olumsuzluklara rağmen halkın ümidini koruması ve moral değeri açısından bunun önemli olduğunu vurgular. Bu bağlamda istiklalin sembolü olan bayrağın “kahraman ırkına” gülmesini ister. Zafer ve istiklalin, “Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl” diyerek milletinin inancıyla kazanılacağına işaret eder. Bu mısra onuncu kıtanın sonunda, yani şiirin bitiminde zaferin kazanılacağını müjdelemesi ve sezdirmesi için bir kez daha tekrarlanır.

Şair, üçüncü ve dördüncü kıtalarda, Türk milleti adına konuşur. “Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım” mısraı ile milletin ezelden ebede hür yaşayacağını, hiçbir maddi gücün hürriyetini elinden alamayacağını belirtir. Burada halkın inancı ve “iman”ının da önemi bir kez daha vurgulanmıştır.

Beşinci ve altıncı kıtalarda ise Türk askerine ve gençlerine hitap eden şair, üzerinde yaşadıkları toprakların alelade bir yer olmadığını, onu canıyla, kanıyla savunması ve düşmana çiğnetmemesi gerektiğini telkin eder. “Doğacaktır sana va'd ettiği günler Hakk'ın/Kim bilir belki yarın, belki yarından da yakın.” diyerek de güzel günlerin yakın olduğunu belirtir.

Yedinci ve sekizinci kıtalarda şair, sevilen pek çok şeyin vatan uğruna kaybedebileceğini belirtir ve yaratıcıdan insanın yalnızca vatanından cüda etmemesini/ayırmamasını ister. Vatanımıza özellikle mabetlerimize yabancı ellerin değmemesi, onlar tarafından kirletilmemesi isteği, dinin temeli olan ezan seslerinin sonsuza dek yurdumuzda inlemesi duası ile tamamlanır.

Dokuzuncu kıtada ise, duaları kabul edildiği takdirde kendi ruhunun da vect/coşkunluk içinde yükseleceğini söyler. Bu kısımda konuşan kişi, önceki kıtalarda konuşmuş ama artık şehit mertebesine ulaşmış biri intibayı uyandırır:

*“O zaman vecd ile bin secde eder varsa taşım;
Her cerîhamdan, İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fıskırır rûh-i mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım!”*

Burada istiklali ve dini uğruna savaşılan askerin, öldükten sonra ezan seslerini duyması ile naşının yerden yükselerek, kanlar içinde bir ruh gibi göklere yükselmesi ifade edilir. Ayrıca, İslam dininde, Allah yolunda savaşılanların şehit kabul edildiği ve doğrudan doğruya cennete gittiğine dair bir telmih de söz konusudur.

Son kıta ile birlikte şiir bir “sonuca” bağlanarak kompozisyon tamamlanmış olur:

*“Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl;
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl!
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl.
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!”*

Mehmet Âkif, bayrağa dönerek ona ve milletine ebediyen yokluğun olmayacağını, hürriyetin ve istiklalin sonsuza kadar onun hakkı olduğu müjdesini verir. Henüz savaş sürerken zafer inancı en üst seviyeye çıkmış, istiklalin sembolü olan bayrağa “Dalgalan sen de” diye seslenir. Buradaki “dalgalanmak”, bir mutluluğun, bir coşkunun ve bir zafer sevincinin ifadesidir. İlk iki dörtlüğe “Korkma” ve “Çatma” nidalarıyla başlayan Mehmet Âkif, şiirini

sonlandırırken, dökülen kanların ve uğruna çekilen cefaların karşılığını bulması yani hakkı olan istiklalini kazanmasıyla al bayrağa seslenişi de farklı ve anlamlı bir boyuta ulaşır.

Kalıcı eserlerin, bütün zamanlara ve nesillere hitap etme özelliği bu şiir için yerinde bir ifadedir. Milletiyle aynı duyarlılığı paylaşan bir akış içinde İstiklâl Marşı hiçbir zaman eskimeyecek bir şiidir. İstiklâl Marşı, bu yönüyle bir *'millî mutabakat metni'* olarak görülmekte, Türk gençliğine "Millî Mücadele"nin misyonunu hatırlatan bir unsur hüviyeti taşımaktadır. İstiklâl Marşı'nda dinî ve millî değerler içinde öne çıkan "iman" ve "şehadet" ile "millet" ve "istiklal" kavramlarının Millî Mücadele'nin ruhunu oluşturan kavramlar olması, bugünün Türkiye'sine ve günümüz gençliğine şiirin iki yönlü önemini hatırlatması açısından bile yeterli olacaktır. Bu bakımdan İstiklâl Marşı'nın yalnızca törenlerde çalınıp söylenen bir millî marş niteliğinin ötesinde, "İstiklâl Marşı" olarak adlandırılış olması da başlı başına bir anlam ifade etmektedir. Zira çoğu ülkenin ulusal marşlarında bu türden bir adlandırma söz konusu değildir.

Turan Karataş'ın *"Bir millî mutabakat metni olarak İstiklâl Marşı, bugünün gençliğine, bugünün Türkiye'sine neler söylemektedir?"* sorusuna bu yönde verdiği cevap, hem şiirin toplumsal algısını hem de bundan yola çıkarak öğrencilerin de algı düzeyini belirtmesi ve yansıtması açısından önemlidir: *"İstiklâl Marşı'nın toplumsal algısı, metnin bütününden kaynaklanan bir duygusal ve düşünsel paylaşımına dayanmıyor. Yerli yersiz, varlı vakitsiz bir mekanizmadan duyulan iki dörtlükten ibaret bestelenmiş kısmı; İstiklâl Marşı'nın tamamına eğilmemize, derin dokuya nüfuz etmemize mani oluyor. Marşımızın bir millî mutabakat metni olarak kabul görmesi için, metnin tamamıyla sıkça yüzleşmemiz ve ondaki millî motifler sayabileceğimiz kavramlar üzerine düşünmemiz gerekiyor."* (Eşitgin, 2010: 68). Kısacası, metnin bir bütün olarak düşünülmesi gerektiği ve yalnızca bestelenen ilk iki dörtlüğün şiirin tamamına nüfuz edemediği bunun da toplumsal algı düzeyini tam anlamıyla yansıtamadığı burada açıkça belirtilmektedir.

İstiklâl Marşı'nın ilköğretimde ve ortaöğretimde yeteri kadar anlatılmadığı, üzerinde durulmadığı ya da çok az yer verildiği çoğu kez tartışılan bir durumdur. İlköğretim ve ortaöğretimden mezun olan bir öğrencinin gücünü, bir milletin varlık ve yokluk savaşıdan alan millî marşını bütün yönleriyle bilmesi, önemini kavraması ve vatanı için ne ifade ettiğinin farkında olması gerekir. Eğitim-öğretiminin ilk ve orta kademesinde, öğrencilerin haftanın ilk ve son ders günleri beraberce okudukları, Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde konu olarak gördükleri "İstiklâl Marşı" ile ilgili görüşlerine başvurmak, millî marşın tekrar gözden geçirilerek değerinin belirtilmesine, yeni düşüncelere ve farklı öğrenme yöntemlerine de kapı aralayacaktır. Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin İstiklâl Marşı algısının belirlenmesi daha bir anlamlı hâle gelmiş ve bu algıyı belirlemeye ihtiyaç duyulmuştur.

Yöntem

Araştırma, tarama modeline uygun olarak yapılmıştır. Araştırmada betimsel araştırma modellerinden tarama yöntemi kullanılmış, daha az zamanda daha fazla veri toplayarak bunu yorumlamak amaçlanmıştır. Tarama modeli, olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye ve açıklamaya çalışır. "Survey yöntemi" olarak da adlandırılan bu yöntem; grupla ilgili genişliğine bir çalışmadır. Bu tür araştırmalar çok sayıda obje ya da denek üzerinde ve belirli bir zaman kesiti içinde yapılmaktadır. Bu sayede onları iyi anlayabilme, gruplayabilme olanağı sağlanır ve aralarındaki ilişkiler saptanmış olur (Kaptan, 1998: 60-61).

Bu araştırma, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören Türkçe I: Yazılı Anlatım dersini alan 511 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin İstiklâl Marşı ve öğretimi konusundaki görüşlerini tespit etmek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan anket kullanılmıştır. Anketin geliştirilme aşamasında, ilgili "alan yazın" taranmış benzer çalışmalar incelenmiştir. Ankette kullanılacak maddeler belirlenerek bir havuz oluşturulmuştur.

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü'nde görev yapan akademisyenlerin önerileri dikkate alınarak 9 madde (8'i açık uçlu, 1'i çoktan seçmeli) hâlinde düzenlenmiştir.

Anket, öğrencilere araştırmacılar tarafından elden ulaştırılmış ve belli bir süre sonunda aynı şekilde toplanmıştır. Elde edilen veriler, gruplandırılmış ve bu yanıtlara katılım düzeyi frekans ve yüzde değerleri ile belirtilmiştir. Anketten elde edilen veriler, SPSS programı ile çözümlenmiş, frekans ve yüzde değerleri hesaplanarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular tablo ve yorumları ile aktarılmıştır.

Bulgular

1. *İstiklâl Marşı'nın önemi nedir?*

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, "İstiklâl Marşı'nın önemi nedir?" sorusuna verdikleri cevaplar gruplandırılmış, frekans analizleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 1:

Yanıtlar	f	%
Geçmişimizi ve millî değerleri yansıtır.	33	6,45
Bağımsızlığın simgesidir.	260	50,88
Bağımsızlık uğruna ödenen bedelleri anlatır.	21	4,10
Bu devletin ne şartlarla kurulduğunun açık göstergesidir.	12	2,34
Geçmişe ve geleceğe ışık tutar.	25	4,89
Vatan toprağının önemini vurgular.	30	5,87
Parçalanmış olan bir milletin yeniden doğuşunun destanı.	5	0,97
Her Türk vatandaşının tüm ayrıntılarıyla bilmesi gerektiği en önemli marş.	5	0,97
Milletimizin içinde bulunduğu durumun farkına vardırarak, millî bilinci uyandırmak adına yazılmış destan.	5	0,97
Türk milletinin kurtuluş mücadelesini yansıtan aynadır.	50	9,78
Vatanımıza karşı duyulan sevgidir.	16	3,13
Millî birlik ve beraberliğimizi güçlendirir.	35	6,84
Yanıtsız	15	2,93
Toplam	511	

İstiklâl Marşı'nın önemiyle ilgili soruya verilen yanıtlardan hareketle, öğrencilerin çoğunluğunun (% 50,88) İstiklâl Marşı'nı, bağımsızlığın simgesi olarak gördükleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerden bazılarının (% 9,78), İstiklâl Marşı'nı "Türk milletinin kurtuluş mücadelesini yansıtan ayna" olarak gördükleri, diğer öğrencilerin ise daha çok millî birlik ve beraberliği güçlendiren, vatan sevgisini ve önemini vurgulayan, geçmiş ve geleceğimize ışık tutan, o dönemde yaşananları tüm çıplaklığıyla anlatan bir destan olarak nitelendirmişlerdir. Öğrencilerin (% 2,93)'ü ise, bu soruyu yanıtsız bırakmıştır.

2. *İstiklâl marşına toplum olarak gereken değeri veriyor muyuz? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?*

Öğrencilerin, "İstiklâl marşına toplum olarak gereken değeri veriyor muyuz? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?" sorusuna verdikleri cevaplar gruplandırılmış, frekans analizleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 2:

Yanıtlar	f	%
Değer veriliyor fakat tam olarak önemsenmiyor.	56	10,95
Gereken değer verilmiyor.	293	57,33
İstiklâl Marşı'nın anlamı benimsenmiyor.	42	8,21
Gereken değer veriliyor.	47	9,19
Değer verenlerde var, vermeyenlerde.	14	2,73
Gereken önemi vermiyoruz. Pazartesi ve Cuma günlerinde söylenen sıradan bir şiir gibi bakıyoruz.	28	5,47
Verilmiyor, ezbere bile bilinmiyor.	20	3,91
Yanıtsız	11	2,15
Toplam	511	

İstiklâl Marşı'na toplum olarak gereken değeri verme/gösterme ile ilgili soruya verilen yanıtlardan hareketle, öğrencilerin çoğunluğunun (% 57,33) gereken değer verilmediğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin sadece (% 9,19)'unun gereken değer verildiğini söylemesi, oldukça düşündürücüdür. Diğer öğrenciler ise İstiklâl Marşı'nın önemsenmediğini, anlamının bilinmediğini hatta ezbere dahi bilinmediğini, üstelik sadece pazartesi ve cuma günlerinde söylenen sıradan bir şiir gibi bakıldığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin (% 2,15)'i ise bu soruyu yanıtsız bırakmıştır.

3. İstiklâl Marşı'nda Türk gençliğine ve geleceğe yönelik mesajlar vardır. Bu mesajlarla ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Ankete katılan öğrencilerin, "İstiklâl Marşı'nda Türk gençliğine ve geleceğe yönelik mesajlar vardır. Bu mesajlarla ilgili düşünceleriniz nelerdir?" sorusuna verdikleri cevaplar gruplandırılmış, frekans analizleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 3:

Yanıtlar	f	%
Toplum bu mesajları göremiyor.	26	5,08
Bu mesajları benimsemeli ve gelecek kuşaklara aktarmalıyız.	30	5,87
Toplumumuz bu mesajları görüyor ve gerektiği gibi davranıyor.	15	2,93
Topluma ışık tutuyor.	44	8,61
Türk gençliğine vatanın kolay kazanılmadığını bunların farkında olup vatanımıza sahip çıkmamızı istiyor.	136	26,61
Bağımsızlığımızdan ödün vermememizi istiyor.	28	5,47
Ümitsizliğe kapılmadan çalışmamızı istiyor.	31	6,06
Bu mesajları her Türk vatandaşı dikkate almalı ve davranışlarına o şekilde yön vermeli.	25	4,89
Günümüz Türk gençliği nereden nasıl geldiklerini unutmamalı ve kendilerine miras bırakılan bu değerleri layıkıyla korumalıdır.	165	32,28
Yanıtsız	11	2,15
Toplam	511	

İstiklâl Marşı'nda gençliğe verilen mesajlarla ilgili soruya verilen yanıtlardan hareketle öğrencilerin çoğunluğunun (% 32,28) Türk gençliğinin geçmişini bilmesi ve gelecekte de miras bırakılan değerlerimize sahip çıkılması gerektiği görüşünde oldukları görülmektedir. Yine öğrencilerin önemli bir kısmı (% 26,61), vatan toprağının kolay kazanılmadığının bilinmesi ve vatanımıza sahip çıkılması gerektiğini söylemişlerdir. Diğer öğrenciler ise toplumun bu mesajları görmediğini (% 5,08), bu mesajları benimseyip gelecek kuşaklara aktarılması gerektiğini (% 5,87), bazı öğrenciler ise bu mesajların topluma ışık tuttuğunu (% 8,61), bağımsızlığımızdan ödün vermememiz gerektiğini (%5,47), ümitsizliğe kapılmadan çalışmamızın istendiğini (% 6,06) belirtmişlerdir. Öğrencilerin (% 4,89)'u ise, bu mesajları her Türk vatandaşının dikkate alarak davranışlarına o şekilde yön vermesi gerektiğini söylemişlerdir. Öğrencilerin çok az bir bölümü ise (% 2,93), toplumun bu mesajları görüp gerektiği gibi davrandığını ifade etmiştir.

4. Okullarımızda İstiklâl Marşı'nın gerektiği gibi öğretildiğine inanıyor musunuz? Neden?

Katılımcıların, "Okullarımızda İstiklâl Marşı'nın gerektiği gibi öğretildiğine inanıyor musunuz? Neden?" sorusuna verdikleri cevaplar gruplandırılmış, frekans analizleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 4:

Yanıtlar	f	%
Gerektiği gibi öğretilmediğini Düşünüyorum	114	22,30
Evet, gerektiği gibi öğretiliyor.	28	5,47

Eğitim sisteminin tekdüze olması ve ezbere dayalı olması nedeniyle öğretilmiyor.	201	39,33
Hayır, yüzeysel olarak anlatılıyor.	168	32,87
Yanıtsız	0	0
Toplam	511	

İstiklâl Marşı'nın gerektiği gibi öğretilmesiyle ilgili soruya verilen yanıtlardan hareketle, öğrencilerin büyük çoğunluğunun yaklaşık (% 95), İstiklâl Marşı'nın gerektiği gibi öğretilmediği görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin sadece (% 5,47)'lik bölümü İstiklâl Marşı'nın gerektiği gibi öğretildiğine inanmaktadır. Öğrencilerin (% 32,87)'si İstiklâl Marşı'nın gerektiği gibi öğretilmemesine neden olarak eğitim sisteminin tekdüze oluşu ve ezbere dayalı olmasını belirtirken, (% 39,33)'ü ise, İstiklâl Marşı'nın yüzeysel olarak anlatılmasını neden olarak göstermişlerdir.

5. Okullarımızda İstiklâl Marşı'nın öğretilmesi konusunda neler yapılmalıdır?

Ankete katılan öğrencilerin, "Okullarımızda İstiklâl Marşı'nın öğretilmesi konusunda neler yapılmalıdır?" sorusuna verdikleri cevaplar gruplandırılmış, frekans analizleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 5:

Yanıtlar	f	%
Ders olarak okutulmalı.	205	40,11
Derslerde sevdirilerek, bilinçli bir şekilde önemi kavratılarak anlatılmalı.	91	17,80
Konu üzerinde daha sık durulmalı.	23	4,50
Her kelimenin anlamı derinlemesine incelenmeli, ezbercilikten kaçınılmalı.	145	28,37
Konuyla ilgili görseller, belgeseller, tiyatrolar, yarışmalar hazırlanmalı.	36	7,04
Her şeyden önce öğretmenlerde İstiklâl Marşı bilinci oluşturulmalı.	11	2,15
Yanıtsız	0	0
Toplam	511	

İstiklâl Marşı'nın öğretiminde neler yapılması ile ilgili soruya verilen yanıtlardan hareketle, öğrencilerin büyük kısmının (% 40,11), İstiklâl Marşı'nın ayrı bir ders olarak okutulması gerektiği görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Yine önemli bir kısmı (% 28,37), İstiklâl Marşı konusu işlenirken her kelimenin anlamı derinlemesine incelenerek, ezbercilikten kaçınılması gerektiğini söylemişlerdir. Bazı öğrenciler de (% 17,80), İstiklâl Marşı'nın derslerde sevdirilerek, bilinçli bir şekilde öneminin kavratılarak anlatılması gerektiği görüşündedirler. Diğerleri ise, konu üzerinde daha sık durulması (% 4,50), konu ile ilgili görseller, belgeseller, tiyatrolar, yarışmalar hazırlanması (% 7,04), her şeyden önce öğretmenlerde İstiklâl Marşı bilinci oluşturulması (% 2,15) gerektiğini ifade etmişlerdir.

6. İstiklâl Marşı'nın anlamını tam olarak kavrayabiliyor muyuz? Neden?

Öğrencilerin, "İstiklâl Marşı'nın anlamını tam olarak kavrayabiliyor muyuz? Neden?" sorusuna verdikleri cevaplar gruplandırılmış, frekans analizleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 6:

Yanıtlar	f	%
Büyük çoğunluğumuz tam olarak kavramıştır.	109	21,33
Toplum olarak henüz kavrayamadık.	142	27,78
Kavrayamıyoruz, yabancı sözcüklerin anlamını bilmediğimiz için.	161	31,50
Kavrayamıyoruz, gerektiği gibi öğretilmediği için.	91	17,80
Yanıtsız	8	1,56
Toplam	511	

İstiklâl Marşı'nın anlamının tam olarak kavranmasıyla ilgili soruya verilen yanıtlardan hareketle, öğrencilerin büyük kısmının (yaklaşık % 77), İstiklâl Marşı'nın anlamının tam olarak kavranmadığı görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin (% 21,33)'ü ise İstiklâl

Marşı'nın anlamının tam olarak kavrandığı düşüncesinde oldukları görülmüştür. İstiklâl Marşı'nın anlamının tam olarak kavranamamasının nedeni olarak öğrenciler yabancı sözcüklerin anlamının bilinmemesi (% 31,50) ve gerektiği gibi öğretilmemesi (% 17,80) olarak görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin (% 1,56)'sı ise bu soruya yanıt vermemiştir.

7. Toplumda İstiklâl Marşı konusunda bir bilinç oluşmuş mudur? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

Katılımcıların, "Toplumda İstiklâl Marşı konusunda bir bilinç oluşmuş mudur? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?" sorusuna verdikleri cevaplar gruplandırılmış, frekans analizleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 7:

Yanıtlar	f	%
Toplum olarak bu bilince sahip değiliz.	103	20,15
Toplum olarak bu bilince sahibiz.	140	27,39
Topluma bu bilinç aşılacağı için sahip değiliz.	215	42,07
Geçmişinden kopuk yaşadığımız için bu bilinç oluşmamıştır.	45	8,80
Yanıtsız	8	1,56
Toplam	511	

Toplumda İstiklâl Marşı'yla ilgili bir bilinç oluşup oluşmadığıyla ilgili öğrencilere yöneltilen soruya verilen yanıtlardan hareketle, öğrencilerin çoğunun (yaklaşık % 72) toplumda İstiklâl Marşı'yla ilgili bir bilinç oluşmadığı görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin (% 27,39)'u ise toplumun İstiklâl Marşı konusunda bilinçli oldukları görüşündedir. İstiklâl Marşı konusunda toplumda bir bilinç oluşmamasının nedeni olarak öğrenciler, topluma bu bilincin aşılınmaması (%42,07) ve geçmişten kopuk yaşanması (% 8,80) göstermişlerdir. Öğrencilerin (%1,56)'sı ise bu soruya yanıt vermemiştir.

8. İstiklâl Marşı'nın hayatımızdaki yeri nedir?

Ankete katılanların "İstiklâl Marşı'nın hayatımızdaki yeri nedir?" sorusuna verdikleri cevaplar gruplandırılmış, frekans analizleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 8:

Yanıtlar	f	%
Bize geçmişimizi hatırlatır.	86	16,82
Bağımsızlığı ifade eder.	175	34,24
Vatanın değerini anlatır.	61	11,93
Sadece okullarda okutulan, önemli günlerde hatırladığımız sembolik bir şeydir.	73	14,28
Geleceğimize ışık tutar.	90	17,61
Hayatımızın ta kendisidir.	19	3,71
Yanıtsız	7	1,36
Toplam	511	

İstiklâl Marşı'nın hayatımızdaki yeri ile ilgili yöneltilen soruya verilen yanıtlardan hareketle, öğrencilerin (% 37,24)'ü bağımsızlığı ifade ettiği, (% 17,61)'i geleceğimize ışık tuttuğu, (% 16,82)'si geçmişimizi hatırlattığı, (% 14,28)'i sadece okullarda okutulan, önemli günlerde hatırladığımız sembolik bir şey olduğu, (% 11,93)'ü vatanın değerini anlattığını, (% 3,71)'i ise İstiklâl Marşı'nın hayatımızın ta kendisi olduğu şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin (% 1,36)'sı ise bu soruya yanıt vermemiştir.

9. İstiklâl Marşı konusunu en son hangi eğitim kademesinde gördünüz?

a) İlköğretim b) Lise

Öğrencilerinin, "İstiklâl Marşı konusunu en son hangi eğitim kademesinde gördünüz?" sorusuna verdikleri cevaplar gruplandırılmış, frekans analizleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 9:

Yanıtlar	f	%
İlköğretim	151	29,55
Lise	360	70,45
Toplam	511	

İstiklâl Marşı konusunun en son hangi eğitim kademesinde görüldüğü ile ilgili yöneltilen soruya verilen yanıtlardan hareketle, öğrencilerin çoğunluğunun (% 70,45) İstiklâl Marşı konusunu lise kademesinde gördükleri ortaya çıkmıştır. İlköğretim kademesinde İstiklâl Marşı konusunu görenlerin oranının da (% 29,55) gibi azımsanmayacak ölçüde olması dikkat çekicidir.

Sonuç

Üniversite öğrencilerinin İstiklâl Marşı ve öğretimi konusundaki düşüncelerini tespit etmek amacıyla yapılan bu araştırmada önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin;

İstiklâl Marşı'nı, bağımsızlığın simgesi olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğrencilerin İstiklâl Marşını; Türk milletinin kurtuluş mücadelesini yansıtan, millî birlik ve beraberliği güçlendiren, vatan sevgisini ve önemini vurgulayan, geçmiş ve geleceğimize ayna tutan, o dönemde yaşananları tüm çıplaklığıyla anlatan bir destan olarak nitelendirdikleri tespit edilmiştir. Bu veri, bize öğrencilerin İstiklâl Marşı'nın önemini kavradıklarını göstermektedir.

İstiklâl Marşı'na toplum olarak gereken değer verilmediği konusunda hemfikir oldukları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin İstiklâl Marşı'nın toplum tarafından sadece törenlerde okunan sıradan bir şiir gibi algılandığını belirtmesi oldukça düşündürücü bir durumdur.

İstiklâl Marşı'nda Türk gençliğine verilmek istenen mesajlardan hareketle, Türk gençliğinin geçmişini bilmesi ve gelecekte de miras bırakılan değerlerimize sahip çıkılması gerektiği görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerden bazılarının toplumun bu mesajları göremediğini ifade etmesi de dikkate değer bir durumdur.

Araştırmada, öğrencilerin İstiklâl Marşı'nın gerektiği gibi öğretilmediği görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır. Öğrenciler, bunun nedeni olarak eğitim sisteminin tekdüze oluşunu ve eğitimin ezber dayalı olmasını göstermişlerdir.

İstiklâl Marşı'nın öğretimi ile ilgili olarak neler yapılması gerektiği konusunda, öğrencilerin çoğunun İstiklâl Marşı'nın ayrı bir ders olarak okutulması üzerinde hemfikir oldukları tespit edilmiştir. Diğer öğrencilerin ise, İstiklâl Marşı konusu işlenirken her kelimenin anlamının derinlemesine incelenerek, ezbercilikten kaçınılması gerektiğini, konu üzerinde daha fazla durulması, konuyla ilgili görseller, belgeseller, tiyatrolar, yarışmalar hazırlanması gerektiğini ve her şeyden öte öğretmenlerde İstiklâl Marşı bilinci oluşturulması gerekliliğini belirtmişlerdir.

İstiklâl Marşı'nın anlamının tam olarak kavranmasıyla ilgili olarak öğrencilerin çoğunun, İstiklâl Marşı'nın anlamının tam olarak kavranmadığı görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Öğrenciler bunun nedeni olarak İstiklâl Marşı'ndaki yabancı sözcüklerin anlamının bilinmemesi ve İstiklâl Marşı'nın gerektiği gibi öğretilmemesini göstermişlerdir.

Toplumda İstiklâl Marşı'yla ilgili bir bilinç oluşup oluşmadığıyla ilgili soruya öğrencilerin çoğunun verdikleri cevaplarla, toplumda İstiklâl Marşı'yla ilgili bir bilinç oluşmadığı görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır. İstiklâl Marşı konusunda toplumda bir bilinç oluşmamasının nedeni olarak öğrenciler, topluma bu bilincin aşılmadığını ve geçmişten kopuk yaşandığını belirtmişlerdir.

İstiklâl Marşı'nın hayatımızdaki yeri ile ilgili olarak verilen yanıtlarda, öğrencilerin bağımsızlığı ifade ettiği, geleceğimize ışık tuttuğu, geçmişimizi hatırlattığı, vatanın değerini anlattığı ve İstiklâl Marşı'nın hayatımızın ta kendisi olduğu şeklinde görüş belirttikleri tespit

edilmiştir. Ayrıca bazı öğrencilerin İstiklâl Marşı'nın sadece okullarda okutulan, önemli günlerde hatırladığımız sembolik bir şey olduğunu ifade etmesi oldukça düşündürücüdür.

İstiklâl Marşı konusunun en son hangi eğitim kademesinde görüldüğü ile ilgili olarak öğrencilerin çoğunluğunun, İstiklâl Marşı konusunu lise kademesinde gördükleri ortaya çıkmıştır. İlköğretim kademesinde İstiklâl Marşı konusunu görenlerin oranının da azımsanmayacak ölçüde olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Öneriler

İlgili alanyazın/literatür incelendiğinde bu konuyla ilgili daha önce herhangi bir çalışmanın yapılmadığı görülmüştür. Bu da yapılan çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Yapılan araştırmada, İstiklâl Marşı'nın önemini öğrenciler tarafından bilindiği fakat anlamının tam olarak kavranmadığı görülmüştür. İstiklâl Marşı'nın okullarımızda gerektiği şekilde öğretilmediği de yapılan araştırmada ortaya çıkan önemli durumlardan birisidir. Ayrıca Türk toplumunun İstiklâl Marşı konusunda yeterince bilinçli olmadığı da ortaya çıkmıştır. Bu olumsuz durumun ortaya çıkmasında en önemli neden okullarımızda İstiklâl Marşı'nın gerektiği gibi öğretilmemesidir.

Okullarımızda İstiklâl Marşı'nın öğretiminde ezberden öteye geçilememekte, anlam üzerinde durulmamaktadır. Hâlbuki İstiklâl Marşı öğretilirken, kelimelerin anlamı üzerinde tek tek durulmalı, konu tarihî ve millî değerlerle bütünleştirilerek anlatılmalıdır. Yapılan literatür incelemesinde İstiklâl Marşı konusunun sadece Millî Eğitim Bakanlığının 1-5. sınıflar Türkçe dersi müfredat programında yer aldığı görülmüştür. 6-7-8. sınıflar Türkçe dersi müfredat programında İstiklâl Marşı konusunun ele alınmaması ciddi bir eksikliklerdir.

İstiklâl Marşı konusu, eğitimin tüm kademelerinde -üniversitelerde okutulan Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı ile ilgili dersler de dâhil olmak üzere- yer almalıdır. Çünkü Türk Millî Eğitimi'nin genel amaçlarından ilki "Atatürk ilke ve inkılâplarına ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik; laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmektir." (Komisyon, 2006: 1). Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan bireyler yetiştirilmesi isteniyorsa, öncelikle bağımsızlığımızın ve millî değerlerimizin simgesi olan İstiklâl Marşı'nın bütün yönleriyle öğretilmesi gerekir.

Bu konuda önemli görev düşen diğer bir kurum da Eğitim Fakülteleri'dir. Özellikle Türkçe Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği branşlarıyla, diğer branşların Türkçe ve Türk Dili ile ilgili derslerini veren öğretim elemanlarının İstiklâl Marşı konusunu ayrıntılarıyla işlemeleri gereklidir. Çünkü araştırmacılar tarafından İstiklâl Marşı konusu ele alınırken, öğrencilerin çoğunun İstiklâl Marşı'nın tamamını ezbere dahi bilmedikleri, şiirde geçen yabancı sözcüklerin anlamlarını ise hiç bilmedikleri gözlemlenmiştir. Bu da geleceğimiz için oldukça vahim bir durum olarak görülmektedir.

İstiklâl Marşı konusuna ile ilgili sorumluluk sahibi diğer bir kurum ise ÖSYM'dir. *Türk Edebiyatı* dergisinde yayımlanan bir yazıya göre bugüne kadar ÖSYM'nin yaptığı sınavlarda İstiklâl Marşı'yla ilgili hiçbir soru sorulmadığı tespit edilmiştir. Bütün ders kitaplarının ilk sayfasında yer alan, millî ve özel günlerde okunan, hayatın içinde olan İstiklâl Marşı ne yazık ki Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından sınavlarda görmezden gelinmiştir. Peki, bir milletin yazdığı destanı kaleme döken büyük şairle ilgili durum ne? Onun da cevabı hiç iç açıcı değil. Mehmet Âkif Ersoy ile ilgili de 1976 yılından beri bir tek soru çıkmış ÖSS'de. Ersoy'un muhteşem kitabı Safahat'la ilgili de hiç soru çıkmamış. ÖSYM bundan sonra, yeni ve yürürlükte olan programlara göre ölçme yapmalıdır ve bu ölçmede konu dağılımlarının

yanında, milletimizin geleceği için İstiklâl Marşı, Safahat ve Mehmet Âkif gibi değerler üzerinde ısrarla durmalıdır (Yeşil, 2009: 66).

Sonuç olarak, araştırmada ulaşılan bulgulardan hareketle genel olarak bir değerlendirme yapıldığında; İstiklâl Marşı, eğitimin tüm kademelerinde gerektiği gibi öğretilmesi gerekliliği ön plana çıkmıştır. Bu konuda Millî Eğitim Bakanlığı ve Eğitim Fakültelerine büyük görev düşmektedir. İstiklâl Marşı'nın öğretimi konusunda, şiirin bütün sözcüklerinin ve mısralarının anlamı üzerinde tek tek durulmalı, konu tarihî ve millî değerlerimizle bütünleştirilerek ele alınmalıdır. Ayrıca konuyla ilgili hazırlanmış tarihî belgeseller ve diğer görsellerden olabildiğince yararlanılmalıdır.

KAYNAKÇA

- ÇETİŞLİ, İsmail (2004). *Metin Tahlillerine Giriş I*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- ERSOY, Mehmet Âkif (2001). *Safahat*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- EŞİTĞİN, Dinçer (2011). "İstiklâl Marşı Üzerine Bir Soruşturma", (A. Ayçil, C. Tarakçı, F. Gökçek, İ. Demirci, İ. Karakurt, K. Aydoğan, M. Aydoğan, M. O. Okay, R. Gülendaml, S. Yalsızuçanlar, Ş. Sağlık, T. Karataş) *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, S. 121, s. 58-68.
- Eşref Edip (2010). *Mehmet Âkif, Hayatı Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları*, (Hzl. Fahrettin Gün), İstanbul: Beyan Yayınları.
- KAPLAN, Mehmet (1997). "İstiklâl Marşı", *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar 2*, İstanbul: Dergâh yayınları, s. 211-216.
- KAPTAN, Saim (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- KOMİSYON (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6., 7., 8. Sınıflar)*, Ankara MEB Yayınları.
- OKAY, Orhan (Tarihsiz). "Millî Marş ve Edebî Metin Olarak İstiklâl Marşı", Erişim Tarihi: (20 Kasım 2011), http://www.tccb.gov.tr/sayfa/cumhurbaskanligi/mars/istiklalmarsi_aciklama.pdf .
- ÖNAL, Mehmet (2011). "İstiklâl Marşı", *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, S. 133, s. 102-124.
- YEŞİL, Kâmil (2009). "Ösym'den İstiklâl Marşı'na ve Mehmet Âkif'e Tavrı (mı?)", *Türk Edebiyatı Dergisi*, S. 425, s. 66.
- YETİŞ, Kâzım (2009). *Bir Mustarip Mehmet Âkif Ersoy*, Ankara: Akçağ Yayınları.